

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОБОДИ ВІРОСПОВІДАННЯ СОЛДАТІВ І ВІЙСЬКОВИХ КАПЕЛАНІВ У США

Стебляк Д. М.,

аспірант кафедри міжнародної політики

факультету міжнародних економічних відносин

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У статті проаналізовано поняття «капелан». Капелани є невід'ємною частиною військової служби в США. Незважаючи на те, що точиться досить багато суперечок щодо їх статусу в рамках моделі відокремлення держави та церкви в США. Було розглянуто багато справ Верховним Судом США та іншими судовими інстанціями, які стосуються цього питання, найбільш важливими з них є *Beyumon v. Henderson*, (Ill. App. 1985), *Brooks v. January*, (Mich. App. 1982), *Murtha*, 279 A.2d 889 (NJ 1971), *Masquat v. Maguire*, 638 P.2d 1105 (Okla. 1981). Існує ціла розгалужена система координації діяльності капелана. Також розроблена чітка законодавча база, яка розмежує сферу його впливу та координує права та обов'язки. Капеланство у війську – це шлях для служіння Богу, церкві, країні і людству в особливо корисний спосіб. Практикуючи християнську науку у військовій формі, військові священники приносять цілющу духовну силу чоловікам і жінкам у збройних силах США, де б вони не знаходилися. Військові капелани допомагають забезпечити вільне сповідання релігії для всіх військовослужбовців. У військових є понад 3000 капеланів, які служать духовним та емоційним потребам військовослужбовців, що діють незалежно від їх віросповідання. Більшість – християни, кілька євреїв чи мусульман, буддистів.

Описано історію розвитку феномена капелана у військовій сфері. Досліджено роль капеланів у житті військових. Описано особливості існування служби капелана в умовах моделі відокремлення держави і церкви в США. Основні функції та обов'язки капеланів у війську. У США багато конституційних положень та законів захищають релігійну свободу військовослужбовців і капеланів, що описано в дослідженні. Роль та місце капеланів у вирішенні конфліктів у війську та в конфліктах, в яких присутній релігійний фактор, як, наприклад, ситуація на Близькому Сході.

Ключові слова: капелан, США, модель державно-церковних відносин, військо, політика, функції капелана.

Постановка проблеми. Незважаючи на те, що в США модель відокремлення держави та церкви передбачає, відповідно до Першої Поправки до Конституції США, що церква не втручається у справи держави, а держава не втручається у справи церкви, якщо з боку останньої немає порушень закону, а також незважаючи на «стіну відокремлення», як її назвав Т. Джефферсон, один із батьків американської Конституції, є певні особливості в державно-церковних відносинах, які суперечать цьому положенню. Один із них ми розглянемо в цьому дослідженні – роль та місце капелана в США.

У статті проаналізовані праці вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували цю тему. Серед них Е.Дж. Грінберг [3], Г. Зейгер [6], І. Дразін, С.Б. Кюрей [9], С. Кеннон [10] та інші. Опрацьовані матеріали офіційних сайтів армії США [2; 4; 5]. Проаналізовано судову практику, пов'язану зі спірними питаннями щодо капеланства [7; 8].

Мета статті – охарактеризувати роль та місце капеланів у війську США, в рамках Першої Поправки та моделі відокремлення держави і церкви.

Виклад основного матеріалу. Г. Зайгер зазначає, що жодна державна структура так тонко не збалансована між церквою і державою, як військовий священник. Адаже, з одного боку, він носить форму свого служіння. Він відповідає перед військовим командуванням. Він є захисником конституції. З іншого боку, він призначений «представником Граду Господнього в військових силах держави». Після цього Г. Зейгер ставить доречну ремарку, як таке могло відбутися непомітно від Батьків-засновників, і з цього приводу наводить чотири причини, чому це стало не тільки можливим, а, як він зазначає, необхідним [6].

Було багато суперечок про те, чи не суперечить присутність капеланів і їх існування в такій іпостасі положенням Першої Поправки, але це було вирішено, коли двоє студентів Гарвардського університету висловилися з цього приводу в 1985 р. Апеляційний суд другого округу, заслухавши, виніс рішення, що, навпаки, Перша Поправка «заб'являє Конгрес після створення армії представляти

релігію солдатам, які були переміщені в інші райони світу, де релігія їхньої конфесії для них недоступна» [7]. Також приблизно 22 роки тому суддя Поттер Стюарт у справі «П'єр-Бінгтон проти шкільного округу Шемпа» написав в газеті: «Витрати федеральних коштів на залучення капеланів до військових сил, як говорять, порушують положення про заснування. Але самотній солдат, розміщений далеко, без сумніву, може поскаржитися на те, що уряд, який не надав йому можливості для пастерського керівництва, рішуче заборонив вільне віросповідання його релігії». Тобто це питання було вирішено, хоча навіть тепер чимало науковців по-різному висловлюються щодо того, чи не суперечить присутність капеланства моделі відокремлення держави і церкви [8].

Повага і дотримання релігійної свободи американських солдатів присутні з початку заснування американської нації. Ще Дж. Вашингтон забезпечив свободу релігії своєї армії, розуміючи важливість морального та духовного чинника для військових. І в 1758 р. під час французької та індіанської війн Вірджинія створила капеланів – полкових священників. Капеланами були не лише представники англіканської церкви, але й баптисти, конгрегціоністи, пресвітеріани. 29 липня 1775 р. Конгрес офіційно визнав капеланів [1, с. 1].

Варто зазначити, що військове капеланство було визнаним інститутом відповідно до нової Конституції, поряд із цивільними капеланами, які служили в палаті і Сенаті, починаючи з першого Конгресу в 1789 р. І. Дразін і С.Б. Керрі зазначають, що Дж. Медісон, один із Батьків Конституції, проголосував санкціонувати капеланство в 1791, 1794 і 1797 рр., коли він був членом Конгресу, і підписав такий дозвіл в 1814 р., коли він був президентом. Після війни 1812 р. Конгрес використовував тільки одного капелана в армії – у Вест-Пойнті [9, с. 22, 26]. До 1838 р. Конгрес виділив тридцять капеланів армії.

З того часу кількість капеланів зростала: під час Громадянської війни в США служили 3000 капеланів; 2300 капеланів були під час Першої світової війни; понад 8000 капеланів брали участь у Другій світовій війні [1, с. 3].

Військові капелани – це військові релігійні лідери, представники релігійної групи, які є військовими, та служать у співвідношенні з принципами свого особистого релігійного товариства, несуть відповідальність за турботу про духовне та моральне благополуччя військовослужбовців. Від інших військових капелан відрізняється тим, що починає спочатку служити офіцером [4].

Капелани – офіцери, розміщені там, де є військові, в тому числі і в бойових ситуаціях. Вони мають важливу роль у програмі командування по оперативному контролю над стресом [5].

У США багато конституційних положень та законів захищають релігійну свободу військовослужбовців і капеланів. Одним із перших законів, який координував релігійну свободу військових, була Перша поправка і Religious Freedom Restoration Act of 1993 ("RFRA"). Це закон про захист вільного здійснення релігії. Закон про реставрацію релігійної свободи 1993 р., Pub. L. 103-141, 107 Stat. 1488 (16 листопада 1993 р.), кодифікований в 42 U.S.C. ... § 2000bb-4 (також відомий як RFRA), є федеральним законом Сполучених Штатів 1993 р., який «гарантує захист інтересів у свободі релігії». Розділ 10 Кодексу США (USC), розділи 3073, 5142 і 8067 передбачають призначення офіцерів капеланами в армії, на флоті і у військово-повітряних силах.

Вимоги для капеланів не є незвичними, до прикладу, капелан у військово-повітряних силах США повинен:

- мати ступінь бакалавра, магістра богослов'я або еквівалентний теологічний ступінь;
- два роки досвіду релігійного лідера;
- бути частиною одної з релігійних деномінацій: протестанти, мусульмани, іудеї, православні, римо-католики чи іншого релігійного напрямку.

Коли особа вступає на капеланську службу, то отримує звання офіцера. І ранг залежить від рівня освіти та досвіду [2].

Функціями капеланів є:

- здійснення релігійної служби різним військовослужбовцям і цивільним особам із США, іноземних країн і агентств;
- керування офіційними релігійними церемоніями, серед яких похорони і дні пам'яті;
- нагляд за повними програмами релігійних міністерств, у тому числі семінари, консультації, релігійна освіта і спеціальні заходи;
- надання консультацій у питаннях, які стосуються релігії;
- координування та наставлення військовослужбовців в питаннях моралі [4];
- проведення богослужінь і причастя [5];
- розробка релігійних освітніх програм та організація релігійних молодіжних подій;
- консультація командирів із релігійних і моральних питань.

Важливо зазначити, що в 1990 р. з ініціативи равина А.Е. Резнікоффа, американського священника, було запропоновано розширити сферу впливу капеланів та їх роль, і включити в функції

капелана взаємодію з місцевими релігійними лідерами в зонах конфлікту. Тобто залучити капеланів із метою розуміння релігійних питань у процеси запобігання конфліктів та примирення [3].

Капелан служить у громадянських цілях. Адже релігія не тільки формує характер індивідуально, але і впливає на те, як люди взаємодіють у демократичному суспільстві. Вони беруть участь у військових церемоніях, які є формами громадянської релігії. І ніде громадянська релігія так невисоко не цінується, як у військових силах. Капелан є не тільки охоронцем своєї релігії, але і загальноамериканської віри в демократію, свободу і справедливість.

З розвитком релігійного плюралізму в США розвивався релігійний плюралізм у капеланстві, адже представники різних релігійних деномінацій є капеланами. Дискримінація практично виключена, адже не важливо, якої віри ти капелан, всі вони підконтрольні вищому за званням незалежно від релігії.

Нині капелани, на думку автора, капелани є навігаторами культури, особливо в конфліктах на Близькому Сході. С. Майнса зазначає: «Наш ворог сказав, що це релігійна війна, тому капелану відводиться інша роль. Вони мають бути в змозі спілкуватися з імамами і шейхами <...>, що вимагало б від командира ще багато візитів» [10].

Висновки. Військові капелани США представляють конкретні релігійні організації і працюють разом у плюралістичному контексті, щоб забезпечити свободу віросповідання. Капелан армії – кваліфікований релігійний лідер, службовець, солдат і сім'янин. Капелани забезпечують служіння по всьому світі, супроводжуючи солдатів і їх сім'ї, коли вони виконують місії своїх підрозділів як у світі, так і у війні. Діючі капелани служать майже всім типам підрозділів, включаючи спеціальні операції, піхоту, авіацію, розвідку, лікарні, в'язниці, кібер і міністерства. Корпус капелана також пропонує обраним капеланам вчений ступінь і спеціалізовані міністерства з етики, світових релігій, служінню в лікарнях, а також консультування з питань шлюбу і сім'ї. Є багато питань, чи існування капеланів не суперечить моделі відокремлення держави і церкви, але багаторазово на законодавчому рівні було зазначено, що це не є порушенням, а навпаки, є забезпеченням свободи слова та віросповідання для військових та капеланів зокрема.

Stebalak D. Ensuring freedom of religion for soldiers and military chaplains in the United States

The concept of "chaplain" is analyzed in the article. Chaplains are an integral part of US military service. Despite the fact that there is a lot of debate about their status within the model of separation of state and church in the United States. Many cases have been heard by the US Supreme Court and other jurisdictions on this issue, the most important of which are *Berymon v. Henderson*, (Ill. App. 1985), *Brooks v. January*, (Mich. App. 1982), *Murtha*, 279 A.2d 889 (NJ 1971), *Masquat v. Maguire*, 638 P.2d 1105 (Okla. 1981). There is a whole extensive system of coordination of chaplain activity. A clear legislative framework has also been developed to distinguish between its sphere of influence and the coordination of rights and responsibilities. Chaplaincy in the military is a way to serve God, the church, the country, and humanity in a particularly useful way. By practicing Christian science in military form, military priests bring healing spiritual power to men and women in the US Armed Forces wherever they are. Military chaplains help to ensure a free profession of religion for all servicemen. The military has more than 3,000 chaplains who serve the spiritual and emotional needs of active duty military personnel, regardless of their religion. The vast majority are Christians, a few Jews or Muslims, Buddhists. The history of the development of the chaplain's phenomenon in the military sphere is described. The role of chaplains in the life of the military was explored. The peculiarities of the existence of the chaplain service in the conditions of the model of separation of state and church in the USA are described. Main functions and duties of chaplains in the army. In the United States, many constitutional provisions and laws protect the religious freedom of servicemen and chaplains are described in the study. The role and place of chaplains in resolving conflicts in the army, and in conflicts in which there is a religious factor, such as the situation in the Middle East.

Key words: chaplain, USA, model of state-church relations, army, politics, functions of the chaplain.

Література:

1. Religious Freedom for Soldiers and Military Chaplains. February 7, 2006. P. 21. URL: <http://nae.net/wp-content/uploads/2016/08/Religious-Freedom-for-Soldiers-and-Military-Chaplains.pdf>
2. U.S. Air Force. URL: <https://www.airforce.com/careers/specialty-careers/chaplain/>
3. Eric J. Greenberg. Vatican Rep Accuses Israel Of 'Blood Libel,' Harsh Exchange Seen As Major Interfaith Setback. 23, July, 1999. URL: <http://jewishweek.timesofisrael.com/vatican-rep-accuses-israel-of-blood-libel-harsh-exchange-seen-as-major-interfaith-setback/>

4. Офіційний сайт U.S Army. URL: <https://www.goarmy.com/careers-and-jobs/browse-career-and-job-categories/administrative-support/chaplain.html>
5. The Unit Chaplain: Roles and Responsibilities. November, 28, 2018. URL: <https://www.militaryonesource.mil/family-relationships/spouse/getting-married-in-the-military/the-unit-chaplain-roles-and-responsibilities>
6. Hans Zeiger. Why Does the US Military Have Chaplains? URL: <https://publicpolicy.pepperdine.edu/academics/research/policy-review/2009v2/why-does-us-military-have-chaplains.htm>
7. Second Circuit Court of Appeals, *Katkov v. Marsh* (755 F.2d 223, 1985), quoted in Maj. Michael J. Benjamin. "Justice, Justice You Shall Pursue: Legal Analysis of Religion Issues in the Army", *The Army Lawyer*, Judge Advocate General's School, (Nov. 1998), 3-4. See also Drazin and Currey, *For God and Country: The History of a Constitutional Challenge to the Army Chaplaincy*.
8. Stewart, dissent, 374 US 203 (1963). P. 308-309.
9. Israel Drazin and Cecil B. Currey, *For God and Country: The History of a Constitutional Challenge to the Army Chaplaincy*. (Hoboken, NJ: KTAV Publishing House, 1995). P. 22, 26.
10. Scott Canon. U.S. military chaplains serve as peacemakers among Muslims. *Kansas City Star*. 2008. April 17.